

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Розвиток індустрії туризму відіграє важливу соціально-економічну роль в житті Житомирської області. З його допомогою, як свідчить світова статистика, можна:

- подолати нерівномірність розвитку окремих територій;
- відновити регіональну економіку за рахунок залучення інвестицій, додаткових надходжень доходів до місцевих бюджетів;
- поліпшити соціальну інфраструктуру;
- забезпечити зайнятість населення і попередити зовнішню міграцію працездатного населення;
- підтримати підприємництво і місцеву промисловість, забезпечивши попит на товари місцевих товаровиробників;
- поліпшити екологічну обстановку за рахунок додаткового фінансування природоохоронних програм тощо.

Останнє в Житомирській області має особливо важливе значення. Адже останнім часом в Житомирській області активно розвивається сільський зелений туризм. Жителі міст їдуть у село, щоб подихати там свіжим повітрям, поїсти чисті продукти харчування, попити чисту воду. Однак, як свідчать результати досліджень фахівців Інституту агроєкології УААН, значна частина сільськогосподарської продукції не відповідає стандартам якості. Екологічна ситуація завжди є функцією цивілізації, певний екологічний стан є результатом спричиненого людиною технологічного впливу на природу. Сучасна екологічна ситуація, на жаль, в Житомирській області дослідниками визначається як кризова.

У зв'язку з цим важливим є забезпечення екологічної безпеки як в Житомирській області в цілому, так і в кожному населеному пункті. Щодо цього існує багато підходів, у тому числі – здійснення моніторингу екологічного стану. Територія, на якій вирощується сільськогосподарська продукція, має постійно контролюватись з точки зору екологічної безпеки. Останнім часом вирощування плодоовочевої продукції, картоплі, заготівля м'яса та молока не відповідає стандартам якості. Відсутність належного контролю за екологічним стандартом довкілля та якості продукції посилює негативний вплив на притік у село туриста. Тому вкрай важливим є необхідність постійного зростання показників моніторингу особистих селянських господарств; розробки заходів щодо поліпшення екологічного стану цих територій; зведення до мінімуму надходжень у водні об'єкти забруднюючих речовин тощо.

Для поліпшення екологічної ситуації в області, як передумови розвитку індустрії туризму, є підготовка кадрів туристичної сфери, які сприяли б покращенню екологічної безпеки. Туризм, як відомо, сприяє збереженню та зміцненню здоров'я населення. В Україні має місце стійка тенденція до скорочення частки умовного здоров'я. Без забезпечення екологічної безпеки неможливим є успішний розвиток туристичної сфери. Збереження довкілля – важлива умова існування цивілізації.

І тут важлива роль належить екологічній освіті. Шляхи досягнення цього різні. Серед останніх – підготовка екологічно освічених фахівців. Лише екологічно освічена людина може приймати оптимальні рішення у сфері природокористування з усією відповідальністю за наслідки. Основні тенденції в розвитку екологічної освіти пов'язані зі створенням єдиного освітнього простору, орієнтованого на взаємодію людини і природи. Спеціаліст XXI століття повинен мати сильні складові гуманітарної освіти, до яких мають бути віднесені необхідні для формування екологічної культури переконання:

- екологічне мислення;
- відповідальна громадянська позиція за прийняття логічних рішень;
- практичні навички бережливого відношення до навчальної програми;
- створення сприятливих умов, що допомагає тим, хто навчається, в саморозвитку, досягненні стадії екологічної та соціальної зрілості.

У цьому контексті надзвичайно актуальною є професійно-екологічна освіта (підготовка тих, хто в подальшому буде займатися рекреаційною діяльністю). Адже сьогодні здійснюються вимоги до професійної підготовки спеціалістів будь-якого профілю, кінцевим результатом якої має стати професійно-екологічна готовність випускника навчального закладу до здійснення високоефективної природоохоронної діяльності. Враховуючи екологічні проблеми у туристично-рекреаційній сфері, особливо зростає роль фахівця за забезпечення екологічної безпеки.

При його підготовці важливо керуватись наступними принципами:

- загальної екологічної освіти, що передбачає доступність і різноманітність змісту екологічної підготовки;
- гуманізації екологічної освіти, що передбачає здійснення спільної творчої діяльності, взаємонавчання та взаємозбагачення освітнього процесу, розвиток творчої індивідуальності кожного;
- єдності загальної професійної та екологічної освіти, що забезпечує екологізацію державних освітніх стандартів, введення спеціальних екологічних програм, а також екологізацію всіх освітніх програм (по кожній навчальній дисципліні) тощо.

Становлення спеціаліста здійснюється в конкретному середовищі, яке має свої специфічні особливості, що у значній мірі детермінують різні процеси, які виникають при цьому. Освітній процес, його організація і зміст мають бути зорієнтовані на використання соціального замовлення на спеціалістів, які мають працювати у сфері туризму, туристичного бізнесу. Підготовка таких фахівців здійснюється на основі інтеграції різних видів діяльності. Професійно-екологічна підготовка цих фахівців може бути ефективною лише за умов, якщо не лише викладацький

склад, а й всі працівники навчального закладу будуть брати активну участь у поліпшенні відносин між людиною та природою. А це можна забезпечити, якщо всі вони мають певну соціально-екологічну підготовку, володіють навиками щодо дотримання екологічної безпеки при виконанні службових функцій.

Нове розміщення професійної підготовки в руслі екологічної освіти має регламентуватись цілим рядом документів (приміром, мінімальна освітня програма, кваліфікаційні вимоги, вимоги до мінімуму змісту та рівня професійної підготовки, державний освітній стандарт тощо). Соціальне замовлення на екологічно грамотних фахівців у сфері туристично-рекреаційної діяльності продиктовано перш за все тим, що, з одного боку, з розвитку цієї сфери держава має суттєве поповнення бюджету, а з іншого, – посилюється техногенне та антропогенне навантаження на природу. В цьому контексті посилюється навантаження на фахівця. Екологічна діяльність працівників туристично-рекреаційної сфери має бути направлена на мінімізацію шкідливого впливу виробничих процесів туристично-рекреаційної діяльності на довкілля, на створення екологічно-орієнтованих виробництв, підготовку і виховання всього персоналу фірми, організації.

Щоб сформувати такого фахівця, необхідно в майбутньому останньому оволодіти великим обсягом інформації, яка має бути відпрацьована на лекціях, семінарах, диспутах, практичних заняттях, консультаціях, при написанні рефератів, курсових і дипломних робіт. У навчальному процесі мають активно використовуватись технічні, аудіовізуальні засоби навчання, засоби масової інформації, електронна техніка, нові інформаційні технології.

Цьому має сприяти освітнє середовище, тобто спеціально організована педагогічна система, що забезпечує узгодженість її основних складових. Інформаційне забезпечення розглядається як система, що дозволяє досягти високої результативності не лише безпосередньо у виробничій діяльності, але і забезпеченні екологічної безпеки.

Освітній процес має будуватись таким чином, щоб випускник був здатний швидко, без особливих проблем адаптуватись в різних ситуаціях. Результатом навчально-виховного процесу має бути комплекс різних компетенцій (професійної, екологічної, комунікативної, міжкультурної тощо).

Тобто формування фахівців туристичної сфери, готових зайнятись екологічною діяльністю, передбачає дотримання наступних принципів:

- особистої орієнтації;
- гуманізації (наповнення екологічних знань);
- формування системних знань;
- комунікативної направленості підготовки кадрів;
- необхідності та достатності екологічного змісту навчання;
- адекватності змісту навчання індивідуально психологічним особливостям тих, хто навчається;
- підготовка фахівців з урахуванням комунікативної креативності;
- формування професійно значимих якостей у кожного фахівця;
- забезпечення об'єктивного тестування тощо.

У цьому контексті екологічна підготовка фахівців у сфері туристичного бізнесу має стати складовою частиною стратегії розвитку туристичного бізнесу в Україні. Володіючи значними туристичними ресурсами, потенціалом, досвідом та інтелектом, наша країна зможе в короткий термін, на основі розробленої стратегії забезпечити безпечний розвиток туризму. Цим самим буде зроблено важливий крок у формуванні системи стратегічних рішень, що визначають майбутнє не лише туристичного бізнесу, а й соціально-економічного розвитку України в цілому.

Таким чином, якість туристичних ресурсів, їх відповідність екологічним вимогам, кадрове забезпечення – все це послужить подоланню безсистемності, некомплексності у підходах до туризму, сприятиме подальшому зростанню його конкурентного розвитку.